

§ 356

Dnr KS 2022/01103-1.1.1

Beslut - Svar på motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionen bifalls.
2. Valnämnden får i uppdrag att ansvara för framtagande av en rutin för samt genomförande av distribution av namnvalsedlar till röstlokaler och vallokaler vid allmänna val.

Särskilt yttrande

Roger Haddad (L) och Anna Nordanberg (L) inkommer med ett särskilt yttrande:

"Liberalerna vill, även om denna nya hantering kommer underlätta för partierna att lämna ut valsedlar, betona vikten av partiernas viktiga roll i civilsamhället och de viktiga ideella insatser som partiernas medlemmar har gjort och kommer att behöva göra för att värna det grundläggande i demokratin där vårt politiska system bygger på just partierna organisation och roll."

Ärendebeskrivning

Samuel Stengård (KD) har i en motion med rubriken Motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val föreslagit att kommunfullmäktige tillser att en rutin och ordning för detta som beskrivs ovan sker med start till nästkommande val där namnvalsedlar distribueras av kommunen ut till respektive vallokal.

Kommunfullmäktige har den 1 september 2022 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till valnämnden.

Att tillgängliggöra namnvalsedlar på ett säkert sätt är en demokratifråga och skapar förutsättningar för ett högre valdeltagande. I flera kommuner i länet och i landet har man redan denna rutin med att partierna ges möjligheten att lämna in namnvalsedlarna till kommunen som i sin tur distribuerar ut valsedlarna till vallokalerna direkt för att sedan kunna hjälpa till med arbetet att iordningställa vallokalen.

Med nuvarande ordning fungerar det så att varje parti ska finnas på plats innan vallokalerna öppnas för att lämna in namnvalsedlarna.

Det finns flera aspekter för att detta med fördel sker samlat från kommunens valorganisation, men för att lyfta fram någon del så är det säkerhetsdelen.

Under den tidiga morgontimmen på valdagen är schemat pressat och att iordningställa en vallokal samtidigt som okända människor börjar strömma

in i lokalerna med kassar och kartonger, ger en otrygghet som vi bör förebygga.

Naturligtvis kommer detta beslut kräva justeringar i reglementet så det harmoniserar med det utökade uppdraget att även distribuera namnvalsedlar vid de allmänna valen.

Europaparlamentsvalet 9 juni 2024 blir också ett test för att se hur den nya rutinen fungerar.

Med ovan angivet anser Västeråsmajoriteten att motionen ska bifallas.

Västeråsmajoriteten har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionen bifalls.
2. Valnämnden får i uppdrag att ansvara för framtagande av en rutin för samt genomförande av distribution av namnvalsedlar till röstlokaler och vallokaler vid allmänna val.

Yrkanden

Amanda Grönlund (KD) yrkar bifall till Västeråsmajoritetens förslag.

Proposition

Ordföranden finner att det enbart finns ett förslag till beslut, Västeråsmajoritetens förslag, och att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med detta.

Svar på motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionen bifalls.
2. Valnämnden får i uppdrag att ansvara för framtagande av en rutin för samt genomförande av distribution av namnvalsedlar till röstlokaler och vallokaler vid allmänna val.

Ärendebeskrivning

Samuel Stengård (KD) har i en motion med rubriken *Motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val* föreslagit att kommunfullmäktige tillser att en rutin och ordning för detta som beskrivs ovan sker med start till nästkommande val där namnvalsedlar distribueras av kommunen ut till respektive vallokal.

Kommunfullmäktige har den 1 september 2022 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till valnämnden.

Att tillgängliggöra namnvalsedlar på ett säkert sätt är en demokratifråga och skapar förutsättningar för ett högre valdeltagande. I flera kommuner i länet och i landet har man redan denna rutin med att partierna ges möjligheten att lämna in namnvalsedlarna till kommunen som i sin tur distribuerar ut valsedlarna till vallokalerna direkt för att sedan kunna hjälpa till med arbetet att iordningställa vallokalen.

Med nuvarande ordning fungerar det så att varje parti ska finnas på plats innan vallokalerna öppnas för att lämna in namnvalsedlarna.

Det finns flera aspekter för att detta med fördel sker samlat från kommunens valorganisation, men för att lyfta fram någon del så är det säkerhetsdelen.

Under den tidiga morgontimmen på valdagen är schemat pressat och att iordningställa en vallokal samtidigt som okända människor börjar strömma in i lokalerna med kassar och kartonger, ger en otrygghet som vi bör förebygga.

Naturligtvis kommer detta beslut kräva justeringar i reglementet så det harmoniserar med det utökade uppdraget att även distribuera namnvalsedlar vid de allmänna valen. Europaparlamentsvalet 9 juni 2024 blir också ett test för att se hur den nya rutinen fungerar.

Med ovan angivet anser Västernorrlandsmajoriteten att motionen ska bifallas.

Kommunstyrelsen
Claes Danielsson
Epost: claes.danielsson@vasteras.se

Kopia till
Valnämnden

Underlag för beslut om Motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val

Ärendebeskrivning

Samuel Stengård (KD) har i en motion med rubriken Motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val föreslagit att kommunfullmäktige tillser att en rutin och ordning för detta som beskrivs ovan sker med start till nästkommande val där namnvalsedlar distribueras av kommunen ut till respektive vallokal.

Kommunfullmäktige har den 1 september 2022 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till valnämnden.

Valnämnden har inkommit med i huvudsak följande synpunkter:

Nämnden ser ett antal praktiska svårigheter med att Västerås stad ska ansvara för distributionen av namnvalsedlar och beräknar att ett genomförande av förslaget kommer medföra en ökad kostnad på drygt 300 000 kronor. Vidare noterar valnämnden att ett sådant uppdrag som föreslås inte kan utföras av nämnden inom nu gällande reglemente.

Faktaunderlag

På Valmyndighetens webbplats beskrivs det svenska valsedelssystemet och i avsnittet om ansvar för utläggning av valsedlar står: "Namnvalsedlar ansvarar partierna för att leverera till röstningslokalerna, röstmottagarna ansvarar för att lägga ut dem i valsedelställen."

Västerås stads valnämnd har tagit del av erfarenheter från Halmstad och Nacka kommun. Dessa uppger att man haft svårigheter med kommunikationen kring tjänsten som erbjudits. Det har varit svårt att hitta ett bra sätt att nå ut till samtliga ca 100 st partier som anmält deltagande i kommunalvalet. Man har också stött på problem under röstningsperioden, exempelvis när namnvalsedlar tagit slut och det visat sig att de kontaktvägar som partierna lämnat inte varit tillgängliga. Båda kommunerna uppger att de har behövt utöka sin administration kring valet för att hantera processen kring distributionen av namnvalsedlar.

Enligt vallagen ska den som kandiderar för ett parti som har anmält sitt deltagande i ett val skriftligen ha samtyckt till kandidaturen senast fredagen före valdagen. Det kan i praktiken innebära att namnvalsedlar byts ut två dagar innan valet. Även så sent som på valdagen kan det komma krav på att kommunen ska lägga ut valsedlar från partier som deltar i valet. Den logistik

som krävs för att distribuera valmaterial till samtliga röstmottagningsställen behöver betydligt längre framförhållning.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Följande beräkningar av merkostnader som uppstår om förslaget genomförs utgår från valet 2022, då det lämnades in 48 olika namnvalsedlar till riksdag, kommun och region. I beräkningen antas att man sätter en begränsning för partierna att lämna max 500 st valsedlar per val och valdistrikt (normalt lämnas upp till 1500 st valsedlar per val per distrikt från partierna som är representerade i kommunfullmäktige). Exemplet utgår också från att man nyttjar de processer som redan är upparbetade inom valnämndens verksamhetsområde.

Om namnvalsedlar skulle ingå i den gemensamma valsedelsdistributionen så leder det till att det behövs två materialvagnar för varje valdistrikt i stället för en, vilket medför att ytan för lagring måste fördubblas. Den lagerlokal som valnämnden hyr i stadshuset idag kostar 60 000 kr/år.

Transporterna till valdistrikten skulle kräva dubbla antalet körningar. Kostnaden för transporterna i valet 2022 uppgick till ca 100 000 kr.

Att hantera, sortera och packa namnvalsedlarna innan utkörning till förtidsröstning och vallokaler uppskattas kräva två heltidsresurser under en månads tid, vilket medför en kostnad om ca 100 000 kr.

Utöver detta tillkommer andra administrativa kostnader, som kommunikationsinsatser och liknande, från maj fram till och med valdag som är svåra att beräkna. Här används ett schablonbelopp om 50 000 kr.

Ovanstående ger följande kostnader:

Lagerlokal	60 000 kr
Transporter	100 000 kr
Personalresurser	100 000 kr
Övriga kostnader	50 000 kr
Totalt	310 000 kr

Hållbar utveckling

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Helene Öhrling
Stadsdirektör

Pia Svennerholm Moberg
Administrativ chef

§ 6

Dnr VN 2022/00026-1.1.1

Beslut - Svar på remiss - Motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val

Beslut

Valkansliets förslag till yttrande daterat 2023-01-19 antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige har mottagit en motion från Samuel Stengård (KD) med ett yrkande om att kommunen ska överta distributionen av namnvalsedlar vid allmänna val. Distributionen av namnvalsedlar sköts idag av partierna själva vilket är i enlighet med hur ansvaret kring valsedlar är beskrivet i vallagen.

Kommunstyrelsen har i en remiss till valnämnden begärt in ett yttrande över motionen.

Valkansliet har tagit fram ett yttrande som kan ligga till grund vid handläggningen av ärendet hos kommunstyrelsen. I yttrandet beskrivs de avväganden som bör göras avseende ansvar och kostnader när motionen behandlas i kommunfullmäktige.

Valkansliet har till valnämnden tagit fram följande förslag till beslut:

Valkansliets förslag till yttrande daterat 2023-01-19 antas och överlämnas till kommunstyrelsen.

Proposition

Ordföranden finner att det enbart finns ett förslag till beslut, förvaltningens förslag, och att valnämnden beslutar i enlighet med detta.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Valnämndens kansli, Stadsledningskontoret
Sofia Ersson
Epost: sofia.ersson@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande - Motion från (KD) om distribution av namnvalsedlar vid allmänna val

Valnämnden har ombetts yttra sig angående en motion med ett yrkande att kommunen ska bistå partierna med distribution av namnvalsedlar till röstningslokaler och vallokaler i allmänna val.

Valnämnden för egen del har ett reglemente som lyder: "Valnämnden fullgör kommunens uppgifter enligt vallagen samt de uppgifter som enligt annan lag ska fullgöras av valnämnd.". Eftersom distribution av namnvalsedlar inte anges i vallagen som en uppgift för kommunens valmyndighet (valnämnden) så kan ett sådant uppdrag inte utföras av valnämnden inom nu gällande reglemente.

Om man tittar på förslaget för kommunen i stort så vill valnämnden anföra följande som sitt yttrande:

Ansvarsfördelning mellan kommun och parti

Kommunen ansvarar, genom valnämnden, för att blanka valsedlar och partivalsedlar alltid ska finnas på plats och utlagda för väljarna i anslutning till en vallokal eller röstningslokal för förtidsröstning. I val till riksdag, region- och kommunfullmäktige gäller detta för det parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än 1 procent av rösterna i hela landet. Detta gäller även i val till region- och kommunfullmäktige för det parti som redan är representerat inom den region eller den kommun där partiet är representerat (Vallagen 8 kap 2 §).

På Valmyndighetens webbplats beskrivs det svenska valsedelssystemet och i avsnittet om ansvar för utläggning av valsedlar står: "Namnvalsedlar ansvarar partierna för att leverera till röstningslokalerna, röstmottagarna ansvarar för att lägga ut dem i valsedelställen."

Enligt vallagen och i Valmyndighetens styrdokument ska alla valsedlar presenteras på ett likvärdigt sätt för väljarna. Valnämnden har fattat beslut om hur valsedlarna ska placeras (Valnämnden 2022-04-05 § 22) och nämnden står då som garant för att samtliga partiers valsedlar tillhandahålls på ett likvärdigt sätt i valsedelställen.

Erfarenheter från andra kommuner

Några kommuner väljer att hantera distributionen av samtliga partiers namnvalsedlar till vallokalerna och/eller röstningslokalerna. Partierna kan då lämna sina valsedlar centralt till kommunen, som sedan fördelar valsedlarna till vallokalerna och röstningslokalerna. En sådan distribution innebär att

kommunen åtar sig uppgifter som går längre än de skyldigheter som följer av vallagens bestämmelser och försvårar upprätthållandet av en likvärdig hantering av valsedlarna.

När Västerås valnämnd har samverkat med storstadsnätverket för valkanslier så har man tagit del av erfarenheter från Halmstad och Nacka kommun som är två likvärdiga kommuner storleksmässigt som erbjuder distribution av namnvalsedlar. Dessa uppger att man haft svårigheter med kommunikationen kring tjänsten som erbjudits. Det har varit svårt att hitta ett bra sätt att nå ut till samtliga ca 100 st partier som anmält deltagande i kommunalvalet. Man har också stött på problem under röstningsperioden, exempelvis när namnvalsedlar tagit slut. Då har de kontaktvägar som partierna lämnat (telefon och e-post) ibland inte varit tillgängliga och man har behövt avväga hur långt kommunens ansvar går avseende att få kontakt med partierna. Båda kommunerna uppger att de har behövt utöka sin administration kring valet för att hantera processen kring distributionen av namnvalsedlar.

Tidsaspekten

Enligt vallagen ska den som kandiderar för ett parti som har anmält sitt deltagande i ett val skriftligen ha samtyckt till kandidaturen senast fredagen före valdagen. Det kan i praktiken innebära att namnvalsedlar byts ut två dagar innan valet. Även så sent som på valdagen kan det, från partier som deltar i valet, komma krav på att kommunen ska lägga ut valsedlar. Den logistik som krävs för att distribuera valmaterial till samtliga röstmottagningsställen behöver betydligt längre framförhållning.

Packning av valsedlar sker i god tid innan valet och är ett omfattande logistiskt arbete. Att distribuera valsedlar enligt motionärens förslag skulle vara en stor utmaning för kommunen och medföra risker för fel i valsedelhanteringen, vilket i sin tur ökar risken för överklaganden av valet. Överklaganden görs till Valprovsnämnden.

Valprovsnämnden kan besluta att upphäva ett val och förordna om omval i ett visst val eller i en viss valkrets om det begåtts fel som med fog kan antas ha inverkat på valutgången. Västerås kommun utgör en valkrets.

Ekonomiska konsekvenser

En ansvarsförflyttning innebär också en ökad kostnad för kommunen avseende lagring, transport och personalresurser. Eftersom distributionen av namnvalsedlar kan ses som en del av partiernas valkampanjer så bör man, i det fall kommunen skulle vilja åta sig uppdraget, utreda hur kostnaderna för distributionen ska fördelas mellan kommunen och partierna.

Följande avsnitt är beräkningar som utgår från hur det såg ut i valet 2022 då det lämnades in 48 olika namnvalsedlar till riksdag, kommun och region.

I beräkningen antas att man sätter en begränsning för partierna att lämna max 500 st valsedlar per val och valdistrikt (normalt lämnas upp till 1500 st valsedlar per val per distrikt från partierna som är representerade i kommunfullmäktige). Exemplet utgår också från att valnämndens uppdrag skulle utökas, dvs att man nyttjar de processer som redan är upparbetade inom nämndens verksamhetsområde.

Om namnvalsedlar skulle läggas till i den gemensamma valsedelsdistributionen så kommer de valsedlar som ska distribueras till vallokal att öka från 12 kg till 44 kg valsedlar per distrikt.

Det skulle innebära att distriktens valsedlar kommer behöva transporteras i tre flyttkartonger i stället för en. Det leder i sin tur till att det behövs två materialvagnar för varje valdistrikt i stället för en.

Med det dubbla antalet materialvagnar så krävs den dubbla ytan för lagring. Den lagerlokal som valnämnden hyr i stadshuset idag kostar 60 000 kr/år.

Transporterna till valdistrikten (sköts av Postnord) skulle kräva dubbla antalet körningar. Kostnaden för transporterna i valet 2022 uppgick till ca 100 000 kr.

Man kan göra antagandet att samtliga partiers namnvalsedlar finns inlämnade som tidigast i början av augusti. För att hinna hantera, sortera och packa namnvalsedlarna innan utkörning till förtidsröstning och vallokaler så krävs en utökning av personalresurser under den perioden. Uppskattningsvis skulle det kräva två heltidsresurser under en månads tid vilket ger en kostnad om ca 100 000 kr.

Utöver detta tillkommer andra administrativa kostnader löpande från maj fram till och med valdag (kommunikationsinsatser och liknande) som är svåra att beräkna. Här används ett schablonbelopp om 50 000 kr.

Beräkning ökade kostnader:

Personalresurser	100 000 kr
Lagerlokal	60 000 kr
Transporter	100 000 kr
Övriga kostnader	50 000 kr
Totalt	310 000 kr

MOTION OM ATT KOMMUNEN SKA HANTERA DISTRIBUTION AV NAMNVALSEDLAR VID ALLMÄNNA VAL

Distribution av namnvalsedlar vid de allmänna valen in till vallokalerna skapar en mängd frågor och osäkerhetsfaktorer utifrån otillbörlig påverkan men det föreligger över tiden även en stor risk med demokratisk osäkerhet på grund av skörheten i nuvarande distributionssystem. Därtill kan sjukdom och ett brett spektra av andra orsaker drabba de frivilliga som ska leverera alla dessa valsedlar under en mycket kort tidsrymd på valdagens morgon. Allt detta sammanvägt medför en tydlig demokratisk osäkerhetsfaktor som inte är önskvärd.

Med bakgrund av det vill jag att det ska ges ett uppdrag till kommunfullmäktig och yrkar på;

att kommunfullmäktig tillser att en rutin och ordning för detta som beskrivs ovan sker med start till nästkommande val där namnvalsedlar distribueras av kommunen ut till respektive vallokal.

Samuel Stengård (KD)